

Crisia

Vol. LV, Supliment nr. 1, 2025

INTERFERENȚE. TRECUT, PREZENT, VIITOR

Lucrările Sesiunii Internaționale de Comunicări Științifice
a Muzeului Țării Crișurilor Oradea – Complex Muzeal
10-11 octombrie 2025

Coordonatori:

Gabriel Moisa • Sorin Șipoș

Colectiv redacțional:

**Gruia Fazecaș • Florina Ciure • Ioan Goman
Cornel Abrudan • Ioan Ciorba**

Editura Muzeului Țării Crișurilor
Oradea, 2026

CUM SĂ AJUTĂM PĂSĂRILE IARNA – EDUCAȚIE MUZEALĂ ECOLOGICĂ PENTRU COPII

Adina-Nicoleta POP*

Gabriela LOBONȚ**

Dorina GOLBAN***

HOW TO HELP BIRDS IN WINTER – ECOLOGICAL MUSEUM PEDAGOGY FOR CHILDREN

ABSTRACT

The workshop “How to help birds in winter”, held at the Țării Crișurilor Museum in Oradea, offered preschoolers and school children in grades 1–6 an interdisciplinary educational experience focused on ecological empathy and learning through action. The activity integrated visual, sensory, and creative methods, facilitating understanding of the needs of local wildlife during the cold season. By exploring images, sounds, and bird behaviors, making feeders from recyclable materials, and playing association games, students developed their ecological vocabulary, responsibility towards nature, and connections between biology, civic education, and family traditions. The workshop aligns with international best practices in museum education and can be replicated in similar contexts, contributing to the formation of an active ecological consciousness.

Keywords: museum pedagogy, birds, ecological education, responsibility towards nature

Introducere

Atelierul „Cum să ajutăm păsările iarna”, desfășurat la Muzeul Țării Crișurilor – Complex Muzeal din Oradea, propune o abordare educațională interdisciplinară, adresată copiilor cu vârste între 4 și 12 ani. Activitatea valorifică patrimoniul natural și colecțiile muzeale pentru a stimula empatia față de fauna locală, în special păsările sedentare care rămân active în sezonul rece. În acord cu pedagogia muzeală contemporană, muzeul este reconceptualizat ca spațiu de învățare activă, unde obiectele (naturalizările), sunetele și experimentul contribuie la formarea unei conștiințe ecologice și civice¹.

Tematica atelierului reflectă o abordare integrată a educației ecologice, combinând biologia, ecologia, educația civică și tradițiile locale². Educația muzeală ecologică se bazează pe principiul că învățarea este mai eficientă atunci când elevii sunt implicați activ, formulează întrebări și stabilesc conexiuni între cunoștințele științifice și experiențele personale³. În acest sens, atelierul de la Oradea integrează metode senzoriale, vizuale și creative, care favorizează învățarea contextuală și dezvoltarea gândirii critice. Utilizarea sunetelor păsărilor și a naturalizărilor din colecția muzeală, combinate cu activități manuale (realizarea de hrănitori din materiale reciclabile), contribuie la formarea unei relații afective și responsabile față de natură.

În plus, activitatea se aliniază modelului de învățare prin obiecte (Object-based Learning), care susține dezvoltarea literației ecologice și a competențelor transversale prin explorarea directă a artefactelor naturale⁴. Studiile recente în domeniul educației muzeale evidențiază rolul muzeelor în promovarea sustenabilității și în facilitarea dialogului intercultural, mai ales prin proiecte care implică fauna locală și conservarea biodiversității⁵.

Astfel, atelierul „Cum să ajutăm păsările iarna” se înscrie într-un cadru internațional de bune practici, în care muzeul devine un spațiu viu de învățare, de cercetare și de implicare a comunității locale. Prin

* Muzeul Țării Crișurilor Oradea – Complex Muzeal; e-mail: adina.nicoleta.pop@gmail.com

** Muzeul Țării Crișurilor Oradea – Complex Muzeal; e-mail: gabi_beltechi@yahoo.com

*** Muzeul Țării Crișurilor Oradea – Complex Muzeal; e-mail: doragolban@gmail.com

¹ Falk, J. H., Dierking, *Learning from Museums: Visitor Experiences and the Making of Meaning*. Walnut Creek, CA: AltaMira Press, p. 1-78, L. D. 2000.

Hooper-Greenhill, E. 2007. *Museums and Education: Purpose, Pedagogy, Performance*. London: Routledge, p. 1-118.

² Idem Falk, J. H., Dierking, *Learning from Museums: Visitor Experiences and the Making of Meaning*. Walnut Creek, CA: AltaMira Press, p. 1-78, L. D. 2000.

³ Piaget, J., *The Psychology of Intelligence*. London: Routledge, p. 27-60, 1972.

⁴ Burritt, A. M., *Pedagogies of the Object*, în *Journal of Museum Education* 43(3): 228–235, 2018.

⁵ Jagošová, L., *Professional Standards in Museum Pedagogy*, în *Muzeológia a kultúrne dedičstvo* 8(4): 35–47, 2020.

abordarea sa accesibilă și versatilă, activitatea contribuie la formarea unei generații de copii mai conștienți de rolul lor în protejarea mediului și în cultivarea unei relații armonioase cu natura.

Materiale și metode

Atelierul „Cum să ajutăm păsările iarna” a fost conceput ca o experiență educativă interdisciplinară și a fost structurat pe durata a 60 de minute. Activitatea s-a adresat preșcolarilor și elevilor din ciclul primar, urmărind dezvoltarea empatiei față de fauna locală și formarea unei conștiințe ecologice prin metode participative, senzoriale și creative.

Structura pedagogică a atelierului a fost organizată în cinci etape complementare, fiecare având rolul de a stimula o formă distinctă de învățare:

1. Introducere interactivă – prezentarea speciilor de păsări care rămân în România pe timpul iernii, prin dialog ghidat și activare de cunoștințe anterioare;
2. Explorare vizuală și auditivă – recunoașterea păsărilor prin imagini și sunete, utilizând materiale din colecția muzeală (naturalizări) și înregistrări audio;
3. Poveste și observație – discutarea comportamentului păsărilor în sezonul rece, cu accent pe nevoile de hrană și adăpost;
4. Atelier creativ – realizarea de hrănitori din materiale reciclabile (PET-uri, carton, sfoară), încurajând responsabilitatea ecologică și creativitatea;
5. Reflecție finală – formularea de concluzii individuale și colective privind ce au învățat și cum pot ajuta păsările în mod concret.

Pentru desfășurarea activităților au fost utilizate următoarele materiale:

- Păsări naturalizate selectate din colecția de zoologie a muzeului;
- Imagini tematice cu păsări sedentare din România;
- Înregistrări audio cu sunete de păsări, selectate pentru recunoaștere auditivă și stimulare senzorială;
- Semințe, untură, sfoară, carton, PET, utilizate în construcția hrănitorilor;
- Spațiul muzeal valorificat ca mediu de învățare non-formală, cu rol de laborator viu și loc de observație.

Metodologia a integrat învățarea prin obiecte, învățarea prin experiment și pedagogia constructivistă, favorizând implicarea activă, colaborarea și reflecția critică. Activitățile au fost diferențiate în funcție de vârsta participanților, cu niveluri variate de dificultate, în vederea stimulării gândirii interdisciplinare și a responsabilității ecologice.

În acord cu recomandările ICOM privind educația muzeală ca instrument de dialog intercultural și valorizare a cunoștințelor tradiționale⁶, atelierul a inclus și elemente narative inspirate din observațiile familiale și poveștile locale despre păsări, contribuind la consolidarea unei învățări afective și comunitare.

Rezultate și discuții

Implementarea atelierului a evidențiat o implicare activă din partea copiilor, reflectată în curiozitatea exprimată, participarea la activitățile manuale și calitatea observațiilor formulate. Activitățile senzoriale și creative – precum recunoașterea sunetelor de păsări, jocul de asociere pasăre–hrană–habitat și realizarea de hrănitori – au stimulat memoria auditivă, vocabularul ecologic și capacitatea de asociere interdisciplinară. Aceste rezultate confirmă eficiența abordării multisenzoriale și a învățării prin obiecte, în acord cu studiile lui Burritt (2018), care subliniază rolul artefactelor naturale în dezvoltarea gândirii critice și a literației vizuale, științifice și culturale.

Elevii au demonstrat o creștere a vocabularului ecologic, au valorificat cunoștințele transmise în familie și au exprimat dorința de a continua activitățile acasă. Activitatea a favorizat colaborarea, învățarea prin exemplu și dezvoltarea empatiei față de animale.

În România, tot mai multe muzee își asumă un rol activ în educația ecologică, organizând ateliere care implică direct copiii în activități de protejare a biodiversității urbane. Muzeul Zoologic al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca a organizat atelierul „Vine iarna, bine-mi pare, iar agăț o hrănitoare!”, în care copiii au construit hrănitori și au discutat cu biologi despre păsările locale și plantele care le susțin habitatul⁷. La Sibiu, Muzeul Astra a colaborat cu Societatea Ornitologică Română pentru montarea de hrănitori și cuiburi

⁶ International Council of Museums. *27th ICOM General Conference: The Future of Museums in Rapidly Changing Communities*. Dubai, November 11–17, 2025. <https://dubai2025.icom.museum>

⁷ Universitatea „Babeș-Bolyai” (2023). Atelierul „Vine iarna, bine-mi pare, iar agăț o hrănitoare!” – activitate educativă la Muzeul Zoologic. GOKID. Disponibil la: <https://gokid.ro/atelierul-de-hranitori-2023-la-muzeul-zoologic-ubb-cluj-napoca> [Accesat la: 27 octombrie 2025].

artificiale, în cadrul unui program dedicat păsărilor cuibăritoare și migratoare⁸. În București, Societatea Ornitologică Română a organizat un atelier în Parcul Herăstrău, unde peste 200 de participanți au construit hrănitori din PET-uri și nucă de cocos, învățând despre păsările urbane și nevoile lor în sezonul rece⁹.

La nivel internațional, astfel de inițiative sunt frecvent întâlnite în muzee de științe naturale și eco-centre. De exemplu, Natural History Museum din Londra organizează periodic ateliere de tip „Wildlife Gardening”, unde copiii și familiile construiesc hrănitori și adăposturi pentru păsări și insecte, încurajând grija față de fauna urbană¹⁰. Smithsonian National Zoo din Washington, D.C. include în programul său educațional ateliere de tip „Bird-Friendly Habitats”, unde participanții construiesc hrănitori și învață despre migrația păsărilor și conservarea habitatelor¹¹. La South Tyrol Museum of Nature din Italia, atelierul „Building Bird Feeders” a oferit participanților ocazia de a construi hrănitori pentru păsări în grădina muzeului, folosind materiale naturale și reciclabile, într-un cadru care a încurajat observarea directă a faunei locale¹². În Polonia, Galicia Jewish Museum din Cracovia a organizat duminici tematice pentru familii, printre care atelierul „Amazing Bird Feeders!”, unde copiii au creat hrănitori neobișnuite, dezvoltând empatie față de păsările urbane și învățând despre nevoile lor în sezonul rece¹³. În Spania, în zona montană Cercedilla, un program educativ desfășurat în colaborare cu centre de natură locale a oferit grupurilor mici oportunitatea de a construi hrănitori și de a înțelege rolul acestora în conservarea speciilor locale, într-un cadru informal și interactiv¹⁴.

Atelierul de construire de hrănitori pentru păsări desfășurat la Oradea se înscrie într-un cadru internațional de bune practici educaționale, în care muzeul este reconceptualizat ca spațiu activ de învățare, cercetare și implicare comunitară. Dincolo de rolul său tradițional de conservare, muzeul devine un mediu educativ dinamic, capabil să faciliteze experiențe multisenzoriale și să stimuleze gândirea ecologică prin activități concrete, colaborative și reflexive.

Construirea de hrănitori pentru păsări, ca activitate pedagogică, valorifică patrimoniul vegetal și faunistic într-un mod accesibil și creativ. Copiii sunt invitați să exploreze relația dintre specie, hrană și habitat, să recunoască sunete și comportamente aviare și să contribuie activ la protejarea biodiversității urbane. Prin utilizarea materialelor naturale și reciclabile, activitatea promovează sustenabilitatea și învățarea prin obiecte, în acord cu abordările educației pentru dezvoltare durabilă.

Această formă de învățare prin experiment contribuie semnificativ la dezvoltarea unor competențe transversale relevante pentru formarea ecologică și socială a copiilor. Din punct de vedere ecologic, activitatea facilitează înțelegerea interdependenței dintre organisme și mediul lor, oferind un cadru concret pentru explorarea relațiilor din natură. Dimensiunea interdisciplinară este susținută prin integrarea cunoștințelor din biologie și educație civică într-un demers coerent și aplicat. Totodată, componenta socio-afectivă este consolidată prin cultivarea empatiei față de animale, învățarea prin colaborare și implicarea activă în protejarea biodiversității urbane.

Astfel, hrănitorele de păsări devin mai mult decât obiecte funcționale – ele sunt artefacte educative care mediază relația dintre copil și natură, dintre patrimoniu și comunitate. În contextul muzeal, aceste activități contribuie la formarea unei conștiințe ecologice active și la consolidarea unei pedagogii a responsabilității, în care învățarea se produce prin implicare, observație și reflecție.

Concluzii

Atelierul „Cum să ajutăm păsările iarna” demonstrează potențialul educației muzeale de a facilita învățarea ecologică prin implicare directă, explorare senzorială, joc și reflecție critică. Prin integrarea faunei

⁸ Societatea Ornitologică Română. (2022). Atelierul de hrănitori – ediția Sibiu. SOR. Disponibil la: <https://www.sor.ro/atelierul-de-hranitori-2022> [Accesat la: 27 octombrie 2025].

⁹ Societatea Ornitologică Română. *Instalarea hrănitivilor pentru păsările sălbatice care iernează în București, 2020– proiect educativ și de conservare*. Jurnalul.ro.

Disponibil la <https://jurnalul.ro/stiri/locale/societatea-ornitologica-romana-instaleaza-hranitori-pentru-pasarile-salbatice-care-ierneaza-in-bucuresti-705940.html> [Accesat la: 27 octombrie 2025].

¹⁰ Natural History Museum London. Wildlife Gardening Workshops – DIY Bird Feeder. NHM, 2023

Disponibil la: <https://nhm.org/diy-bird-feeder> [Accesat la: 27 octombrie 2025].

¹¹ Smithsonian National Zoo. Bird-Friendly Habitats Program – Live Bird Friendly. Smithsonian Institution 2023. Disponibil la: <https://nationalzoo.si.edu/migratory-birds/live-bird-friendly> [Accesat la: 27 octombrie 2025].

¹² Kultur.bz.it. (2023). Building bird feeders: Workshop at the Nature Museum. [online] Disponibil la: <https://kultur.bz.it/en/event/building-bird-feeders-workshop-at-the-nature-museum-e227418> [Accesat la: 27 octombrie 2025].

¹³ Galicia Jewish Museum. (2023). Family Sunday: Amazing Bird Feeders! Workshops for children and parents. [online] Disponibil la: <https://galiciajewishmuseum.org/en/family-sunday-amazing-bird-feeders-workshops-for-children-and-parents/> [Accesat la: 27 octombrie 2025].

¹⁴ Travel Buddies. (2023). Small Group Make Your Own Bird Feeder Workshop in Cercedilla. [online] Disponibil la: <https://travel-buddies.com/small-group-make-your-own-bird-feeder-workshop-in-cercedilla/> [Accesat la: 27 octombrie 2025].

locale în activități interactive și creative, muzeul devine un spațiu de formare a competențelor precum literația ecologică, educația civică, formarea empatiei față de natură și responsabilitatea comunitară.

Rezultatele obținute confirmă eficiența abordărilor constructiviste și a învățării prin obiecte, în care copiii sunt invitați să observe, să întrebe, să construiască și să stabilească conexiuni între cunoștințele științifice, experiențele personale și valorile culturale. Activitatea a reușit să creeze un cadru de învățare incluziv, în care diversitatea senzorială și narativă a păsărilor a fost valorizată ca resursă educativă.

Paralelismul cu inițiative similare din muzee și organizații internaționale evidențiază relevanța temei în contextul educației pentru sustenabilitate și al dialogului intercultural. Astfel, atelierul contribuie nu doar la transmiterea de cunoștințe, ci și la cultivarea unei relații afective și responsabile față de natură, tradiție și patrimoniu viu.

Tema este accesibilă, versatilă și ușor de adaptat în alte contexte educaționale – muzee, școli, centre comunitare – cu posibilitatea extinderii prin colaborări cu ONG-uri de mediu și observatoare de păsări. Se recomandă dezvoltarea unor resurse complementare (fișe de lucru, ghiduri digitale, materiale audio) care să susțină continuitatea învățării și implicarea familială.

Bibliografie

Cărți și articole:

Burritt, A. M. 2018. „*Pedagogies of the Object.*” *Journal of Museum Education* 43(3): 228–235.

Falk, J. H., Dierking, L. D. 2000. *Learning from Museums: Visitor Experiences and the Making of Meaning*. Walnut Creek, CA: AltaMira Press, p. 1-78.

Hooper-Greenhill, E. 2007. *Museums and Education: Purpose, Pedagogy, Performance*. London: Routledge, p. 1-118.

Jagošová, L. 2020. „*Professional Standards in Museum Pedagogy.*” *Muzeológia a kultúrne dedičstvo* 8(4): 35–47.

Piaget, J. 1972. *The Psychology of Intelligence*. London: Routledge, p. 27-60.

Vygotsky, L. S. 1978. *Mind in Society*. Cambridge, MA: Harvard University Press, p. 26-91.

Surse electronice:

Galicja Jewish Museum. (2023). Family Sunday: Amazing Bird Feeders! Workshops for children and parents. [online] Disponibil la: <https://galiciajewishmuseum.org/en/family-sunday-amazing-bird-feeders-workshops-for-children-and-parents/> [Accesat la: 27 octombrie 2025].

International Council of Museums. 27th ICOM General Conference: *The Future of Museums in Rapidly Changing Communities*. Dubai, November 11–17, 2025. <https://dubai2025.icom.museum>.

Kultur.bz.it. (2023). Building bird feeders: Workshop at the Nature Museum. [online] Disponibil la: <https://kultur.bz.it/en/event/building-bird-feeders-workshop-at-the-nature-museum-e227418> [Accesat la: 27 octombrie 2025].

Natural History Museum London. (2023). Wildlife Gardening Workshops – DIY Bird Feeder. NHM. Disponibil la: <https://nhm.org/diy-bird-feeder> [Accesat la: 27 octombrie 2025].

Smithsonian National Zoo. (2023). Bird-Friendly Habitats Program – Live Bird Friendly. Smithsonian Institution. Disponibil la: <https://nationalzoo.si.edu/migratory-birds/live-bird-friendly> [Accesat la: 27 octombrie 2025].

Societatea Ornitologică Română. (2020). *Instalarea hrănilor pentru păsările sălbatice care iernează în București – proiect educativ și de conservare*. Jurnalul.ro. Disponibil la: <https://jurnalul.ro/stiri/locale/societatea-ornitologica-romana-instaleaza-hranitori-pentru-pasarile-salbatice-care-ierneaza-in-bucuresti-705940.html> [Accesat la: 27 octombrie 2025].

Societatea Ornitologică Română. (2022). Atelierul de hrănituri – ediția Sibiu. SOR. Disponibil la: <https://www.sor.ro/atelierul-de-hranitori-2022> [Accesat la: 27 octombrie 2025].

Travel Buddies. (2023). Small Group Make Your Own Bird Feeder Workshop in Cercedilla. [online] Disponibil la: <https://travel-buddies.com/small-group-make-your-own-bird-feeder-workshop-in-cercedilla/> [Accesat la: 27 octombrie 2025].

Universitatea Babeș-Bolyai. (2023). Atelierul „Vine iarna, bine-mi pare, iar agăț o hrănitore!” – activitate educativă la Muzeul Zoologic. GOKID. Disponibil la: <https://gokid.ro/atelierul-de-hranitori-2023-la-muzeul-zoologic-ubb-cluj-napoca> [Accesat la: 27 octombrie 2025].

Anexe

Fig. 1. Prezentarea de informații despre păsările care iermează în România

Fig. 2. Prezentarea păsărilor care rămân în țară pe perioada iernii

Fig. 3. Materialul didactic utilizat în cadrul atelierului

Fig. 4. Prezentarea procesului de confecționare

Fig. 5. Confecționarea de hrănituri

Fig. 6. Vizionarea unui film educativ